

המג"א סובר כנטיית השעה"צ שאין בזה אלא גזירה שמא יתקע שלא - שייכת כאן כמש"נ; ובונה לא שייך כאן כלל דהוי כקנה של סיידין שתשמישו בפירוקו, והוי עראי'.

בורר בהוצאת הגזים של קוקה קולה

(תשע"ו) הסתפקו במי שמחבב קוקה קולה רק כשמופחתת גזים, וביום חול מניח כפית כדי לנקז את הגזים, אך בשבת חשש מבורר.

מצאנו חשוקי חמד בשם המהרש"ם שהפרדת גז מיין מותרת כי במשכן לא בררו גזים, ולא נהנת מהסברא.

ולענ"ד יש להגדיר את הוצאת הגזים כהטעמת המאכל, כפי שמותר להוציא קוביית סוכר לפני שתתמוסס - דאינו מעשה ברירה אלא תיקון האוכל, אלא שאין לנו בהירות בזה.

ומה שהשיגו שנראה שאין הגזים ממשות ולכן אינם בכלל איסור ברירה, ושעוד י"ל שאינו שונה מנתינת מסננת על הברז שכיון ששותה גם בלי המסננת והיא רק לרווחא דמילתא אין חוששים בזה לבורר, ה"ה באדם שאוהב קולה כשיש בה פחות גזים שמ"מ כיון ששותה גם כשיש גזים א"כ אין בזה חשיבות של בורר, ועוד סברא שכיון שאם ישאיר את הקולא בכוס הגזים יוצאו מעצמם, א"כ הם כבר מבוררים (בלשון יותר מובנת: כיון שהם עומדים לצאת לכן לא נחשבים שמעורבים אחד בשני), ויש לעיין מהטעם של המתירים לעשות סודה בשבת שאין חשש של נולד מחמת טעם זה, וראה במהרש"ג (ח"א סי' לז) שדבר שחוזר להיות מעורב אין חשש בברירתו, והעיר עליו הגרש"א (שש"כ פ"ג הערה קצ"ז), ועיין באבני ישפה (ח"ה ס"ז) שכתב בשאלה זו שיש לחוש בזה משום איסור תורה של בורר למי שאסור לו לשתות עם גזים, ואין דבריו מוכרחים מחמת שדימה דיני בורר של שני מאכלים משא"כ כאן שאין בו ממשות כנ"ל; ואולי יש להוסיף להתיר ע"פ הביה"ל (שיט ד"ה ויין) וז"ל: הרמב"ם מפרש טעם דבין הגתות הוא מפני שאז עדיין לא נפרשו השמרים מן היין יפה יפה וכל היין גוף אחד הוא ע"כ לא שייך שם ברירה אפילו אם יסננו וע"כ התירו בסודר - לי קשה לומר שכוונת הגר"י זילברשטיין שההיתר מפני שהגזים אינם ממשות, שהרי מקורו במהרש"ם ו' ל"ג, וז"ל: 'זכה ראיתי לאחד ממחברי זמנינו בשו"ת אי"ק חאו"ח סי' י"ב שנשאל אם יהי' במלאכת הסאדע וואסר [=מי סודה] משום מחבץ תולדה דבורר שעל ידי פעולת המאשין מפריד הזויער שטאף שהוא הגאז מהקרייד, והמחבר נדחק לדחות דמ"מ נשאר עוד מהיסוד הטבעי בהקרייד, והביא רא'י' מהא דאין מוציאין האש מהאבנים שלא כתבו טעמא דבורר, ודבריו אינם צודקים דהתם ודאי נשאר כח האש בהאבנים אם יחזרו ויכו בהם, אבל הכא אחרי שרואים שא"א להמשיך מהקרייד מאומה להמים, הרי עינינו רואות שנפסק הכח החמוצי מהקרייד. ולענ"ד נראה כיון דבמלאכת שבת בעינן שיהי' דומיא דמשכן כמ"ש בתוס' שבת צ"ד ע"א ד"ה שהחי, ותוס' עירובין צ"ז ע"ב לענין הוצאה ובתוס' שבת ע"ג ב' ד"ה מפרק לענין דישה בגי"ק, דאף דבעלמא מיקרי בהמה גידולי קרקע מ"מ לגבי סממנים דהוו במשכן לא מיקרי גידולי קרקע, א"כ ה"נ לא שייך מלאכת בורר במפריד כח חמוצי שאיננו גושיי רק אורי דלא הוי דומיא דמשכן. ואף שבתוס' ב"ק ב' ע"א ומהרש"ל שם מבואר דבמלאכה חשובה גם בלא הי' במשכן מיקרי אב, ובתוס' שבת ק"ב ע"ב ד"ה כ"ש דבמילי דסברא לא בעינן שיהי' דומיא דמשכן, ובשבת צ"ה דבעצין נקוב

אף דלא הוי במשכן מיקרי מחובר, ובתוס' שבת ע"ה ע"א ד"ה שכן וכו' בסוה"ד דאע"ג דל"ה במשכן ב' תפירות מ"מ סברא הוא דבכך חשוב להיות תופר (ומזה יש לפקפק במ"ש הח"ס חאו"ח סי' ע"ב לצדד לענין נשיאות פארסאל בשבת דליכא משום אהל משום דלא הוי כוונת' במשכן, ולפמ"ש צ"ע), מ"מ בנ"ד י"ל דמסברא אין בזה משום מלאכה כיון שמושך כח חמוצי דק אוירי - ובעינן דומיא דמשכן'.

ההיתר בסינון משקה הראוי לשתייה לרוב בני האדם - לא נאמר למי שמקפיד בכך, וה"נ השואל מקפיד שלא לשתות קולה עם ריבוי גזים.

הכנסת כפית היא דרך רגילה וידועה לדלל את כמות הגזים, כמו לנער, או לפתוח את הפקק ולהמתין זמן רב, כך שאי אפשר לומר שאינה הדרך.

וכי תימה שאם המציאות שאם ישאיר את התבואה לאחר הדישה בשדה הרוח תעייף את המוץ - יהיה מותר לזרות אותה ברוח כי ממילא כך היה קורה במשך הזמן? ואכן כתבת טוב לדמות להצפת מים על אוכל כך שהפסולת תשקע מעצמה - שאסור מחמת בורר [אף במקום שממילא בעוד שעה היה מגיע שטף מים וגורם לאותה תוצאה], ושאיני דבר מעורב שיחזור להתערב - שכוונת המהרש"ג מסתמא היא שמעשיו עתידים להתבטל ולא הוה מלאכת מחשבת [בדומה לכותב וקושר לזמן קצר], משא"כ הכא - הרי מה שבורר את הגזים לא יתבטל בהמשך, והוא רק ממחר את התהליך.

דברי האבני ישפה מובנים לי, דדימה למחבץ שהיא הכנסת חומר הגורם להפרדת החלב, ולכן אסור להניח סוכר במי הסודה, ובפשטות מאי שנא להניח כפית לאותה מטרה?

שוב הראוני בחוט שני (שבת ב' סוף פרק כ"ה) שהתיר כה"ג כי אין בזה ממשות של פסולת.

והראוני שבות יצחק (בורר י"ז ב' ד') בשם הגריש"א זצ"ל שמותר כי הדבר הנברר אינו ניכר.

ואף שלזאת היתה כוונתך, אך קשה לי לומר שלזאת היתה כוונת המהרש"ם - כי לא כתב שבמשכן לא בררו דבר שאינו ניכר, אלא כתב שבררו מוצקים ולא גזים.

בראיה שהבאת מבין הגיתות מיירי שכולם שותים כך, והנידון שלי הוא במי שלא שותה כך.

מדוע ערוב קולה לא דרך ברירה לדעתך, בעוד הצפת מים על ירקות כדי שהפסולת תשקע - הוא כן דרך ברירה?

ומה שטענו שאין שם מלאכת בורר על הרכבה והפרדה שאינם בידי אדם אלא בתוך תכונת החומר עצמו, והרי הוא אינו מוציא החוצה את הגז, כי אי אפשר לאדם לעשות כך, אלא רק גורם לכך שהגזים יתרכזו ויפרחו, ובכלל עד כמה שזכור לי כל מה שאין בני אדם מקפידים עליו אינו אסור, והוא מקפיד שלא לשתות את הקולה עם הרבה גזים, וברור שמצאנו חילוק בין מי שמקפיד ומי שאינו מקפיד כלפי בורר מים הראויים לשתייה, שאם הוא איסטניס לא יוכל לבוררם - לא כל כך הבנתי את כוונת המשיג לאור ביאור החזו"א להיתר הוצאת הזבוב מהמים, שביאר שזבוב במים אינו תערובת, אך המים שאינם ראויים לשתייה שבין סנפיריו וכנפיו כן נחשבים תערובת עם המים שבכוס, וממילא הוצאת הזבוב עם המים שבין סנפיריו וכנפיו משאר המים - היא בורר, וה"נ הוצאת הסוכר עם הקצף והקולה והגזים מהקולה ללא כל זאת - עדיין עלולה להחשב בורר, אא"כ לא הבנתי את כוונתך.

הכפית גורמת לגז להתרכז סביבה, וממילא מפסיק להיות נמס, ובכך מתנקז החוצה במהירות, ונמצא שהכנסת הכפית היא פעולה הגורמת להוצאת הגז המומס בקולה.

כמובן שהגז ראוי לשתייה במצבו המומס, ואף במצבו כבועות בתוך הקולה, וא"כ אין כאן הוצאת פסולת, אלא שכמותו המרובה אינה ערבה לאותו שואל, ומבקש את נפשו לתקן את המאכל לחיכו ע"י הוצאת חלק מ'תבלין' זה הנמצא במינון גבוה מדי.

באופן זה איננו מפריד בין קולה עם גז לקולה ללא גז, אלא הפרדה מוחלטת בין גז לקולה, ואיני מבין מה תטען נגד זאת, אא"כ נחדש סברות לא מוכרחות של אינו ניכר או דרך תיקון, או שנתייחס לזה רק כשינוי טעם של מאכל, מעין תיבול, ולא כהוצאת אוכל שאינו ראוי מאוכל ראוי^{י"ז}.

השימוש בשבת בברז 'מיקסר'

(תשע"ד, תשובה ל'משמרת השבת') **שני האיסורים:** שני איסורים מצאנו הקשורים בשימוש במים חמים בשבת: בישול, וגזירת מרחצאות.

איסור בישול באור ובחמה: איסור בישול במים הוא חימום מים שאינם מבושלים עד לטמפרטורה שתהא היד סולדת בהם; איסור בישול מדאורייתא הוא כשהחימום נעשה על ידי אש ושאר מקור חימום = 'אור', או על ידי דבר שהתחמם ממקור חום = 'תולדות האור'; חימום המים בשמש מותר בשבת = 'חמה', אולם חימוםם באמצעות דבר שהתחמם מהשמש - אסור מדרבנן = 'תולדות חמה' (שבת ל"ט. גזרין תולדות החמה אטו תולדות האור). בהתאם לזאת, חימום מים במתקן חימום המופעל באמצעות חשמל, סולר, גז, וכדו' - אסור מדאורייתא, ויש לדון באם אסור לחמם מים באמצעות דוד שמש.

מבנה דוד שמש: דוד השמש עשוי מקולט או קולטים המכילים צנרת מפותלת המונחת בשיפוע במשטח הצבוע שחור, ומכוסה בזכוכית; הצבע השחור קולט את אנרגיית השמש ומחמם את הצנרת, הזכוכית הסגורה מונעת מהמקום שהתחמם - להתאוויר, ובכך טמפרטורת הצנרת עולה

מפני תערובת ומפריד את הקלקול ממנו הוי בורר או תולדתו; ואמנם איסטניס הוא ספק בביה"ל, ולענ"ד תלוי אם יש לו צער מזה שזהו קלקול, או שצריך שיהיה לו טוב יותר שזה אינו קלקול, ובגמ' ק"ט. מבואר שכל שמשותי הכי אין בזה בורר ומשמע שם שזהו כלל בכל מלאכות, ויש כזה בתוס' בשני מקומות לגבי בורר; ואם גורם לו צער: אם משתחרר מעצמו אין זה קלקול גמור כיון שעתידי להשתחרר, וזהו היתר שפיכת מים לשמרים במשמרת אף שמתערבבים ומסתננים, כיון שודאי יסתננו - הרי מלכתחילה אין כאן קלקול, ואם אינו משתחרר מעצמו - מ"מ פעולתו אינה אלא גרמא שגורם שהגזים יצאו שהרי יוצאים מעצמם, אלא שגרמא אסורה אף היא.

^{י"ז} הערת הרב חיים רוטנברג שליט"א: כל יצירה היא מלאכה, ואין לשוללה כי לא היה במשכן בדומה לה בדיוק מבחינת מציאותה אף שחשיבותה שווה [ומ"ש שאין מעמר ודש אלא בגידולי קרקע, היינו שאין חשיבות כ"כ באיסוף חפצים ובהוצאה מתוך עטיפה, אלא בגידולי קרקע שזו מלאכה המחוייבת בהם וזו הצורה הרגילה של ההתעסקות בהם, זה נותן חשיבות למלאכה, אבל אם נתפזרו חפצים בבית או מוציא דבר מעטיפתו אין בזה מעמר או דש, וכן מוכרח לומר בתה"ד גבי טוחן שסותר עצמו בתו"ד ובהכרח כוונתו שהיכן שאין כ"כ חשיבות יש סברא זו ע"ש, וכבר הביא החזו"א שיש טוחן באינו גידו"ק מגמ' ובהכרח הביאור כנ"ל], כי לכה"פ תהיה תולדה, וגם אין חילוק בין ניכר ללא ניכר וממשות או לא ממשות, ואין סברא של הטעמת אוכל, אלא כל שהמאכל מקולקל